

8. MUUT

8.1 Tutkimustiedon hyödyntäminen lainvalmistelussa ja siihen liittyvässä päätöksenteossa

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 150 000 €
Aikajänne: 2/2018-2/2019

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Tietoon perustuva valmistelu ja siihen liittyvä päätöksenteko ovat keskeisiä hyvän lainvalmistelun periaatteita. Hyvän lainvalmistelun tulee perustua laaja-alaiseen ja luotettavaan tietoon hankkeen kannalta merkityksellisistä tosiseikoista ja oikeusjärjestyksen vaatimuksista. Vaikka tutkimustietoa olisi tarjolla runsaasti, lainvalmistelijan näkökulmasta haasteena voi olla muun muassa tiedon hajainen saatavuus sekä se, ettei valmistelijalla ole riittäviä valmiuksia tai aikaa kartoittaa ja perehtyä aihetta koskevaan tutkimustietoon. Haasteita voi myös liittyä siihen, miten tutkimustieto saadaan kanavoitua valmistelun ja sitä koskevan päätöksenteon oikeisiin vaiheisiin.

Tutkimustiedon hyödyntämisestä päätöksenteon tukena on viime vuosien aikana toteutettu useita tutkimuksia ja selvityksiä. Sen sijaan tarkempi analyysi siitä, millainen rooli tutkimustiedolla on lainvalmistelussa ja yksittäisissä hankkeissa, on jäänyt vähemmälle. Aihepiiriä koskevissa aikaisemmissa tutkimuksissa on muun muassa havaittu, että valmistelun tiukat aikataulut ja resurssien puute voivat asettaa rajoitteita tutkimustiedon käytölle. Mahdollisesti samoista syistä johtuen lainvalmisteluun liittyvää ohjeistusta ja suosituksia ei ole pystytty täysimääräisesti toteuttamaan valmistelussa.

Tässä hankkeessa tarkastellaan tutkimustiedon hyödyntämistä lainvalmistelussa ja siihen liittyvässä päätöksenteossa. Tutkimustieto ymmärretään hankkeessa laajasti sisältäen tutkimuskirjallisuuden lisäksi monipuolisen tutkijoiden asiantuntemuksen hyödyntämisen. Tutkimuksessa selvitetään laajemmalla analyysillä, miten tutkimustietoa ja tutkijoiden asiantuntemusta on käytetty ministeriöiden lainvalmisteluhankkeissa. Samassa yhteydessä tarkastellaan, miten tutkimustieto on vaikuttanut valmistelua koskeviin päätöksiin. Keskeisenä tavoitteena tutkimuksessa on kartoittaa hyviä käytäntöjä tutkimustiedon hyödyntämisestä sekä selvittää mahdollisia haasteita ja esteitä tutkimustiedon käytölle käytännön lainvalmistelutyössä. Tutkimushankkeen tavoitteena on siis tuottaa tietoa tutkimustiedon käytön nykytilasta lainvalmistelussa sekä tarjota konkreettisia, hyviksi havaittuja käytäntöjä, joilla tutkimustiedon hyödyntäminen saadaan nivottua osaksi lainvalmistelua.

Lainvalmistelun prosessioppaassa (<http://lainvalmistelu.finlex.fi/>) on kuvattu lainvalmisteluhankkeen eteneminen ja sen vaiheet. Tietoa tulisi käyttää systemaattisesti valmisteluprosessin ja sitä koskevan päätöksenteon eri vaiheissa. Prosessikuvausta hyödyntäen hankkeessa tarkastellaan tutkimustiedon hankkimista ja hyödyntämistä lainvalmistelun eri vaiheissa, aina hankkeen esivalmistelusta jatkovalmisteluun saakka.

Tutkimuskysymyksiä:

- Miten ja missä lainvalmistelun vaiheissa tutkimustietoa ja tutkijoiden asiantuntemusta hyödynnetään?
- Mihin tarkoitukseen ja kenen käyttöön tutkimustietoa tuotetaan (esim. valmistelijalle taustatiedoksi, tukemaan poliittista tai hallinnollista päätöksentekoa)?
- Miten tutkimustieto on vaikuttanut lainvalmistelun sisältöön ja päätöksiin (käynnistäminen ja

lähtökohdat mukaan lukien)?

- Millaista tutkimustietoa lainvalmistelussa käytetään (kansainvälinen, kotimainen, vertaisarvioitu, selvitykset, satunnaistetut koeasetelmat)?
- Kuinka yleisesti lainvalmisteluhankkeita varten on teetetty tutkimuksia/selvityksiä? Mistä ja kenen toimesta tällaisia tutkimuksia/selvityksiä tilataan (hallinnonalan tutkimuslaitokset/ yliopistot/itsenäiset tutkijat/ konsulttityö)?
- Millä muilla tavoin tutkijoiden ja tutkimuslaitosten asiantuntemusta käytetään valmistelussa (mm. kuulemiset, lausunnot)?
- Miten tutkimustieto esitetään lainvalmisteluhankkeissa ja miten sen käyttö on dokumentoitu?
- Perustellaanko hankkeissa tehtäviä päätöksiä tutkimustietoon viitaten?
- Onko tutkimustiedon käytössä hallinnonalaikohtaisia eroja? Onko tutkimustiedon teettäminen ja käyttö lainvalmistelussa yleisempää hallinnonaloilla, joilla on omia sektoritutkimuslaitoksia?

Lisäksi hankkeessa kartoitetaan tarkemmin:

- lainvalmisteluhankkeita, joissa tutkimustieto ja tutkijoiden asiantuntemus on onnistuttu hyödyntämään tuloksellisesti. Tarkoituksena on koota hyviä käytäntöjä ja ohjeistusta siitä, miten tutkimustietoa ja tutkijoiden asiantuntemusta voidaan hyödyntää mahdollisimman hyvin.
- lainvalmisteluhankkeita, joissa tietopohjan rakentaminen on ollut erityisen haasteellista eikä tutkimustietoa ja tutkijoiden asiantuntemusta ole pystytty hyödyntämään. Tarkoituksena on kartoittaa mahdollisia esteitä tai haasteita tutkimustiedon käytölle.

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

Rinnakkainen hanke lainsäädännön arviointineuvoston arvioinnin kanssa. Molemmissa tarkastelussa lainsäädännön laatu.

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi:

Hyvien käytäntöjen kartoitus, taustoitus ja tilannekuvan luominen

8.2 Ympäristöverotus

A) Eri pakkausmateriaalien verokohtelu juomapakkausverotuksessa

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 120 000 €
Aikajänne: 2/2018 – 12/2018

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Suomessa kannetaan virvoitus- ja alkoholijuomien pakkauksista juomapakkausveroa. Vero koskee juomapakkauksia, jotka eivät kuulu panttiin perustuvaan palautusjärjestelmään. Juomapakkausveron piiriin eivät kuulu nestepakkauskartongista valmistetut pakkaukset, joille on erillinen tuottajavastuuseen perustuva keräys- ja kierrätysjärjestelmä.

Juomapakkausvero otettiin käyttöön nykymuodossaan vuonna 2005, ja sen tavoitteena on ohjata erityisesti sellaisten veron piiriin kuuluvien pakkausten käyttöön, jotka ovat käytöstä poistamisen jälkeen uudelleenkäytettävissä tai hyödynnettävissä materiaalina ja jotka toisaalta kertakäyttöisinä ja pantittomina voisivat tyypillisesti päätyä roskina ympäristöön. Nykyisin erilaiset juomapakkausmateriaalit ovat kuitenkin kehittyneet ja markkinoille on tullut materiaaleja, joiden voidaan ominaisuuksiltaan ja kierrätettävyydeltään nähdä vastaavan esimerkiksi veron ulkopuolelle rajattua nestepakkauskartonkia. Lisäksi erilaisten materiaalien kierrätysvaihtoehdot ja -edellytykset ovat todennäköisesti kehittyneet aiempaan verrattuna.

Juomapakkausten materiaali-kierrätyksen tehokkuuden sekä juomapakkausmateriaalien kilpailuneutraaliuden varmistamiseksi tarvitaan kartoitus ja arvio nykytilasta sekä tietoa verokohtelun mahdollisista kehittämistarpeista ja vaihtoehdoista.

Tutkimuskysymyksiä:

- Miten nykyinen verokohtelu vaikuttaa juomapakkausten uudelleenkäytön ja materiaali-kierrätyksen tehokkuuteen ja juomapakkausmateriaalien kilpailuedellytyksiin, ja syntyykö erilaisesta verokohtelusta markkinavääristymiä?
- Miten verokohtelua voisi kehittää ja minkälaisilla ohjaukeinoilla voitaisiin edistää uudelleenkäytön ja materiaali-kierrätyksen tehokkuutta sekä varmistaa eri juomapakkausmateriaalien kilpailuneutraalisuus?
- Onko veropohjaa tarpeen laajentaa veron ohjaukeikutuksen lisäämiseksi ja kilpailuneutraaliteetti huomioon ottaen siten, että myös muita kuin nykyisessä verotaulukossa mainittuja juomia sisältävät juomapakkaukset olisivat veronalaisia? Miten ja millä perusteilla?
- Olisiko nykyistä järjestelmää, jossa vain nestepakkauskartonki on suljettu verotuksen ulkopuolelle, tarpeen uudistaa?
- Onko toimiva panttiin perustuva palautusjärjestelmä ainoa mahdollinen peruste verottomuudelle?

Hankkeen menestyksellinen toteuttaminen edellyttää toteuttajataholta laajaa osaamista pakkausmateriaaleista ja niiden kierrätettävyydestä sekä taloudellisten ohjaukeinojen kvantitatiivisesta arvioinnista. Hakijoiden tulee ilmoittaa hakemuksessaan, mitä aineistoja heillä on käytettävissään analyysiä varten.

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

[Hallitusohjelman kiertotalouden kärkihankkeen toimeenpano](#): Kiertotalouden uusien ratkaisujen vauhdittaminen taloudellisella ohjauksella (Kiertotalouden tiekartta) & pakkausjätteen kierrätyksen lisääminen ([Valtakunnallinen jätesuunnitelma 2030, luonnos](#)).

YM 21/2014: [Juomapakkausten pantillisten palautusjärjestelmien toimivuus ja kehittämistarpeita](#)

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi:

Kirjallisuusanalyysi, ennakointitietoa ja taustoitusta, mukaan lukien olemassa olevan tiedon meta-analyysit, toimintavaihtoehtojen vertailua, politiikkatoimien arviointia

8.2 Ympäristöverotus

B) Dieselpolttoaineen verotuen vaikutusten arviointia

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 100 000 €
Aikajänne: 2/2018 – 12/2018

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Liikenteen polttonesteiden verotusta muutettiin vuoden 2011 energiaverouudistuksen yhteydessä siten, että polttoaineiden litrapohjainen valmistevero muutettiin polttoaineen energiasisältöön eli lämpöarvoon perustuvaksi energiasisältöveroksi sekä poltosta syntyvään hiilidioksidin ominaispäästöön perustuvaksi hiilidioksidiveroksi. Liikennepolttoaineiden hiilidioksidiveron laskentaperustetta täsmennettiin vuonna 2012 siten, että biopolttoaineiden lisäksi fossiilisen moottoribensiinin ja dieselöljyn hiilidioksidipäästössä otetaan huomioon polttoaineen elinkaarenaikainen keskimääräinen kasvihuonepäästö.

Kaikkien fossiilisten ja bioperäisten liikennepolttoaineiden hiilidioksidiveron määrän laskentaperuste on hiilidioksiditonniin arvo 62 euroa sekä jokaiselle tuotteelle ominainen hiilidioksidipäästökerroin. Energiasisältövero on joulea kohti polttoaineesta riippumatta lähtökohtaisesti sama. Lähipäästöiltään perinteisiä fossiilisia polttoaineita parempien polttoainelaatujen energiasisältöverosta myönnetään alennus, joka vastaa päästöhyödyn laskennallista arvoa vuoden 2010 laskentakriteereillä.

Dieselöljylle laskettua energiasisältöveroa kuitenkin alennetaan vielä kiinteällä summalla 25,95 senttiä litralta. Sitä korvaavien biopolttoaineiden veroa alennetaan vastaavasti. Pääosin hyötyliikenteen kuluttaman fossiilisen ja bioperäisen dieselöljyn energiasisältöveron taso ei siten vastaa edellä mainittuja perusteita eikä ole yhtä korkea kuin pääosin henkilöautoliikenteessä käytettävän moottoribensiinin ja sitä korvaavien bioperäisten polttoaineiden energiasisältövero. Dieselöljyn lievemmällä verotuksella on haluttu alentaa muun muassa kuorma-autoliikenteen ja sitä kautta vientiteollisuuden sekä linja-autoliikenteen kustannuksia. Koska dieselöljyn energiasisältövero on matalampi kuin veron ympäristöperusteet edellyttäisivät eikä dieselhenkilöautojen suosimiselle ole ympäristö- eikä muitakaan perusteita, dieselkäyttöisistä henkilöautoista kannetaan ajoneuvoveron käyttövoimaveroa, jolla tasapainotetaan bensiinin ja dieselöljyn erilaisesta verokohtelusta aiheutuvia kustannuseroja autoilijoille keskimääräisellä vuotuisella ajosuoritteella (25 000 km). Dieselöljylle syntyy siten verotuki, jota verosanktioksi luokiteltava henkilöautojen käyttövoimavero osittain kompensoi.

Hankkeessa selvitetäisiin dieselpolttoaineen verotuen vaikutukset sen tavoitteisiin verraten. Hankkeessa arvioitaisiin verotuksen vaikutuksia raskaalle liikenteelle, muulle dieselpolttoainetta kuluttavalle liikenteelle ja kuljetuspalveluja käyttäville yrityksille sekä vaikutuksia julkiseen talouteen sekä ympäristölle. Hankkeen keskeinen tuotos on kvantitatiivinen analyysi verotuen taloudellisesta merkityksestä.

Tutkimuskysymyksiä:

- Minkälainen dieselöljyn verotuesta suoraan hyötävien alojen, kuten raskaan tieliikenteen yritys- ja markkinarakenne sekä kilpailutilanne (kansainvälisesti ja suhteessa muihin kuljetusmuotoihin, erityisesti rautatieliikenteeseen) ovat? Miten ne ovat kehittyneet viime vuosina?
- Millainen on raskaan tieliikenteen kustannuskilpailukyky (lyhyen aikavälin kilpailukyky) ja rakenteellinen kilpailukyky (pidemmän aikavälin kilpailukyky) ja mitä vaikutuksia polttoaineen hinnalla

siihen on?

- Mikä on dieselöljyn verotuen vaikutus kuljetuspalveluja käyttäville yrityksille, erityisesti vientiteollisuudelle?
- Mitkä ovat dieselöljyn verotuen vaikutukset julkiseen talouteen ja ympäristölle?
- Onko nykyinen dieselöljyn verotuki rakenteeltaan ja tasoltaan perusteltu, vai olisiko sille asetetut tavoitteet mahdollista saavuttaa muilla tavoin?

Hankkeen menestyksellinen toteuttaminen edellyttää toteuttajataholta laajaa ekonomistiosaamista ja kokemusta empiirisestä analyysistä. Hakijoiden tulee ilmoittaa hakemuksessaan, mitä aineistoja heillä on käytettävissään analyysiä varten.

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

Tutkimus liittyy [hallitusohjelman kärkihankkeeseen kilpailukyyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla](#) (yrittäjyysjärjestelmän kehittäminen).

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi:

Tilannekuva-analyysi, politiikkatoimien arviointi (ex post)

Kirjallisuusanalyysi/olemassa olevan tiedon meta-analyysi; tilastolliset ja ekonometriset analyysit, laadulliset menetelmät

8.2 Ympäristöverotus

C) Konesalien sähköverotuen arviointia

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 60 000 €
Aikajänne: 2/2018 – 10/2018

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Sähkövero on Suomessa porrastettu kahteen veroluokkaan. Veroluokan I vero on 2,24 senttiä ja veroluokan II 0,69 senttiä kilowattitunnilta. Veroluokan I veroa kannetaan esimerkiksi kotitalouksissa, palvelutoiminnoissa, julkisella sektorilla, maa- ja metsätaloudessa ja rakentamisessa käytetystä sähköstä. Alemman veroluokan II veron piiriin kuuluu teollisuudessa käytetty sähkö, jolla tarkoitetaan mineraalien kaivuuta sekä tavaran valmistusta ja jalostusta. Lisäksi teollisuuteen rinnastetaan ammattimainen kasvihuoneviljely. Vuoden 2014 alusta sähköverolakia muutettiin niin, että myös konesaleissa kulutetusta sähköstä kannetaan alennettu, sähköveroluokan II mukainen vero. Alennettu sähköverokanta määritellään verotueksi.

Suomen hallituksen laajempaa tavoitteena oli vahvistaa ICT-sektoria ja sen työllistämismahdollisuuksia, ja yhtenä toimenpiteenä nähtiin digitaalisen talouden perusinfrastruktuurina toimivien konesalien liiketoimintaympäristön kohentaminen. Sähköveron alentamisen veroluokkaan II nähtiin edistävän Suomessa toimivien konesaliyritysten mahdollisuutta laajentaa konesalitoimintoja sekä edesauttavan uusien konesalitoimijoiden sijoittumista Suomeen. Lisääntyneiden investointien odotettiin myös lisäävän rakennusalan sekä teknisiä palveluita tarjoavien pienten ja keskisuurten yritysten työllisyyttä. Lisäksi toimenpiteen nähtiin parantavan Suomen houkuttelevuutta konesalien sijoituskohteena ja siten osaltaan toimia yhtenä kanavana Suomen teollisen rakenteen uudistamisessa ja uusien liiketoimintamallien perustana.

Alemman sähköverokannan tavoitteena oli kannustaa Suomessa toimivia yrityksiä kehittämään toimintaansa ja perustamaan konesaleja toimintaympäristöön, jossa kokonaisedellytykset konesalitoiminnan harjoittamiselle ovat hyvät. Eräänä tavoitteena oli myös edistää kehitystä, joka johtaisi kohti konesalien parempaa energiatehokkuutta ja pienempää hiilijalanjälkeä. Siten nähtiin perusteltuna tukea suurien yksikkökokojen muodostusta ja kohdentaa verovaikutus vain konesaliliiketoimintaa päätoimenaan harjoittaville yrityksille. Tämä edistäisi konesalitoiminnan keskittämistä suuriin yksiköihin. Pienten konesalien sulkeminen veronalennuksen ulkopuolelle olisi myös hallinnollisesti perusteltua käytännön soveltamistilanteiden monimutkaisuuden takia.

Tutkimuksessa selvitetään konesalien alennetun sähköverokannan aiheuttaman verotuen vaikutuksia sille asetetun tavoitteisiin verrattuna. Lisäksi selvitetään tuen rakenteen toimivuutta ja tuen kohdistumista. Hankkeen keskeinen tuotos on kvantitatiivinen analyysi verotuen taloudellisesta merkityksestä.

Tutkimuskysymyksiä:

- Minkälainen konesalitoiminnan yritys- ja markkinarakenne sekä kilpailutilanne ovat? Miten ne ovat kehittyneet viime vuosina? Miten alan investoinnit ja työllisyys ovat kehittyneet muihin toimialoihin verrattuna?
- Millainen on Suomen konesalialan kustannuskilpailukyky (lyhyen aikavälin kilpailukyky) ja raken-

teellinen kilpailukyky (pidemmän aikavälin kilpailukyky)?

- Mikä on alennetun sähköverokannan merkitys konesalialalle ja onko se tehokas tapa saavuttaa sille asetetut tavoitteet?
- Ovatko alennuksen ehdoksi asetettu yli viiden megawatin laitetilä, jossa yritys harjoittaa tietopalvelutoimintaa, tietojenkäsittelyä, palvelintilan vuokrausta ja siihen liittyviä palveluja pääasiallisena elinkeinotoimintanaan, edelleen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukainen vai tulisiko määrittelyä muuttaa?
- Mikä on Suomen houkuttelevuus konesalien sijaintimaana verrattuna eräisiin kilpaileviin maihin (etenkin Ruotsi, Norja ja Tanska) ja erityisesti mikä on sähköverotuen merkitys siinä?

Hankkeen menestyksellinen toteuttaminen edellyttää toteuttajataholta laajaa ekonomistiosaamista ja kokemusta empiirisestä analyysistä. Hakijoiden tulee ilmoittaa hakemuksessaan, mitä aineistoja heillä on käytettävissään analyysiä varten.

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

Tutkimus liittyy [hallitusohjelman kärkihankkeeseen kilpailukyvyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla](#) (yritystukijärjestelmän kehittäminen).

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi:

Tilannekuva-analyysi, politiikkatoimien arviointi (ex post)

Kirjallisuusanalyysi/olemassa olevan tiedon meta-analyysi; tilastolliset analyysit, laadulliset menetelmät

8.3 Kansantalouden keskipitkän aikavälin kasvuedellytysten arviointi

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 120 000 €

Aikajänne: 2/2018 - 12/2018

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Suomen talouskasvu on finanssikriisin jälkeen ollut aiempaan verrattuna hyvin vaimeaa. Koti- ja ulkomaiset arviot tulevien vuosien kasvusta ovat myös vaatimattomia. Talouspolitiikan mitoituksen ja julkisen talouden rahoituksen suunnittelun kannalta tulevalla kasvulla on suuri merkitys. Mikä on Suomen talouden kasvupotentiaali seuraavan 10 vuoden aikana?

Kansantalouden potentiaalisen tuotannon arviointi on keskeinen lähtökohta hallituksen talouspolitiikan toimien ja finanssipolitiikan mitoituksen arvioinnissa. Potentiaalista tuotantoa ei kuitenkaan voida mitata suoraan. Tutkimushankkeessa vertaillaan potentiaalisen tuotannon arviointimenetelmiä kansallisen talouspolitiikan valmistelun tarpeiden kannalta. Hankkeessa tuotetaan erilaisilla hyvin perustelluilla menetelmillä tuotantokuiluestimaatteja Suomelle. Hankkeessa on tarkoitus löytää vaihtoehtoja komission tuotantofunktiomenetelmälle, sillä EU-komission yhteisen tuotantofunktion perustuvan potentiaalisen tuotannon arviointimenetelmän on väitetty tuottavan suhdanteesta riippuvia tuotantokuiluestimaatteja.

Tutkimuskysymyksiä:

- Mitä eri menetelmiä voidaan käyttää potentiaalisen tuotannon arvioinnissa? Mitkä ovat eri menetelmien hyvät ja huonot puolet?
- Millä perusteilla Suomen potentiaalista tuotantoa arvioiva malli pitäisi valita?
- Tuottavatko vaihtoehtoiset potentiaalisen tuotannon arviointimenetelmät vähemmän myötäsyklisiä tuotantokuiluestimaatteja? Millaisia reaaliaikaisia ominaisuuksia näillä estimaateilla on?
- Millaisia estimaatteja rakenteellisesta julkisen talouden rahoitusasemasta vaihtoehtoiset tuotantokuiluestimaatit tarjoavat suhteessa muuhun näkemykseen rakenteellisesta rahoitusasemasta? Johtavatko toiset estimaatit myötäsyklisempään rakenteellisen rahoitusaseman tulkintaan kuin toiset?

Tutkimusryhmän tulee esittää konkreettisia kehittämissuhteita siitä, millainen potentiaalisen tuotannon menetelmä olisi Suomen kansantalouden erityispiirteet huomioiden toimivin kansallisen talouspolitiikan valmistelun tarpeisiin.

Hankkeen menestyksellinen toteuttaminen edellyttää toteuttajataholta osaamista aikasarja-analyysistä ja makrotalouden vaikutussuhteista. Hakijoiden tulee ilmoittaa hakemuksessaan, mitä aineistoja heillä on käytettävissään analyysiä varten.

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

Työllisyyden ja talouskasvun edellytysten kartoittaminen sekä talouspolitiikan toimien ja finanssipolitiikan arvioinnin kehittäminen.

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi:

Tilannekuva-analyysi, kirjallisuuskatsaus, vaihtoehtojen arviointia

Loppuraportti tulee toimittaa englanniksi. Tämä on huomioitava hankkeen kustannusarviossa.

8.4 Vertailulaboratoriotoiminnan yhteiskunnallisen roolin muutos ympäristömittauksissa

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 80 000 €

Aikajänne: 2-3/2018–9/2018

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Kansallisella vertailulaboratoriolla tarkoitetaan ministeriön nimeämää tai Suomen valtion ja kansainvälisen järjestön välisellä sopimuksella nimitettyä laboratoriota, jonka tehtävänä on palvella muita alan laboratorioita niiden laadun ja pätevyuden ylläpidossa koulutuksella ja neuvonnalla sekä järjestämällä laboratorioille vertailumittauksia eli ulkoisia laadunarviointeja. Lisäksi vertailulaboratorioiden tehtäviin kuuluu vertailumittauslaitteistojen ylläpitoa sekä menetelmien kehittämistä ja menetelmästandardointia.

Hyvin järjestetty vertailulaboratoriotoiminta muodostaa perustan laadulla ja tiedolla johtamiselle julkisessa hallinnossa. Tarkoituksenmukaisesti järjestetty toiminta auttaa kohdistamaan resurssit tehokkaasti samalla, kun vertailulaboratoriopalvelujen laatua voidaan kehittää, palvelujen yhdenmukaisuutta lisätä ja riskienhallintaa tehostaa. Vertailulaboratoriotoiminnan kehittämisen avulla kehitetään yleistä laatu- ja vastuullisuusajattelua ja mahdollistetaan monimuotoinen palvelutoiminta yhteiskunnan eri toiminnoissa.

Uusien teknologioiden tulo alalle tilanteessa, jossa vertailulaboratoriotoimintaa hoidetaan useissa eri tutkimuslaitoksissa ja viranomaisorganisaatioissa eri puolilla valtionhallintoa, tarjoaa tilaisuuden tarkastella vertailulaboratoriotoimintaa ja sen rakenteita uudesta näkökulmasta. Ympäristöanalytiikan luonne on tulevana vuosina merkittävästi muuttumassa sekä hallintouudistusten että teknologisen kehityksen myötä. Esimerkiksi satelliittiteknologioiden kehittyminen mahdollistaa uudenlaisten, digitaalisten etäanalysointi- ja mallintamismenetelmien käyttöönoton ympäristötiedon seurannassa. Vertailulaboratoriotoiminnan tulee edistää uudistuvien menetelmien käytettävyyttä ja luotettavuutta. Lisäksi toimintaan vaikuttavat laajat, nopeasti muuttuvat yhteiskunnalliset ilmiöt, kuten ilmastonmuutos, kaupungistuminen ja rakennettuun ympäristöön liittyvät parametrit, biodiversiteetin muutokset sekä esimerkiksi kierto- ja biotalouden kehitys. Ympäristöalan ja vertailulaboratoriotoiminnan kansainvälinen yhteistyö ja yhteistyöhön vaikuttamisen tarpeet ja -tavat asettavat omia vaateitaan vertailulaboratorioiden toiminnalle. Samaan aikaan, kansallisten hallintoreformien myötä, mittaus-tiedon tuottamisen tapa muuttuu vahvasti aikaisempaa verkostomaisempaan, yhteistuotannollisempaan ja kansalaisosallistumista suosivampaan suuntaan. Vertailumittaus-toiminnan tulee uudistua toimintaympäristön muutosten edellyttämällä tavalla. Ympäristötoimialan vertailulaboratoriotoiminnan yhteiskunnallista vaikutusta sekä toiminnan ja organisoitumisen mukautumistarpeita suhteessa muuttuvaan toimintaympäristöön tulisikin siksi analysoida tarkemmin.

Teemavalmistelussa on hyödynnetty yhteiskehittämistä ([lisätietoa](#)).

Tutkimuskysymyksiä:

- Saadaanko kansallisella vertailulaboratoriotoiminnalla aikaan tuloksia ja vaikuttavuutta, johon toiminnalla pyritään eri asiakasryhmien (esim. kansalaiset, yritystoiminta, hallinto) näkökulmasta?
- Onko jokin potentiaalinen vaikuttavuushyöty jäänyt huomiotta tai toteutumatta?

- Onko toiminnalla ristiriitaisia vaikutuksia?
- Millä aikajänteellä ja tavoilla uusien teknologioiden ja yhteiskunnallisten muutosten odotetaan muuttavan toimialaa ja sitä kautta vertailulaboratoriotoiminnan roolia?
- Mitkä tekijät tukevat kehitystä, entä mitä voidaan nähdä alan tulevaisuuden haasteina?
- Mitkä ovat toimintaympäristön muutoksiin vastaamisen tärkeimmät edellytykset? (organisoituminen, toimintatavat, yhteistyömuodot, sopeutuminen mittaustoiminnan paradigman muutokseen?)
- Miten kansallinen vertailulaboratoriotoiminta ja sen kehittäminen suhteutuu muiden EU-maiden pyrkimykseen ja organisoitumiseen?
- Miten muualla on varauduttu uusien teknologioiden edellyttämiin toimintamuutoksiin?
- Onko nähtävissä, että alalle olisi syntymässä uusia, disruptiivisia toimintamalleja?
- Olisiko nykyisille juridisille organisoitumismuodoille vaihtoehtoja?

Teemavalmistelussa on hyödynnetty yhteiskehittämistä ([lisätietoa](#)).

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

[Keskushallinnon uudistus](#), [maakuntauudistus](#), [JTS-miljardi](#), [TULA-uudistus](#), [digitalisaatio](#)

Aihealueelta on lukuisia aikaisempia selvitysraportteja, esim: Ympäristöministeriön moniste 142/2004, Maa- ja metsätalousministeriö, selvitysraportti 2006, Valtiovarainministeriö, selvitysmiesraportti 30.11.2007, Työryhmämuistio MMM 2007:6, Bearing Point Oy, 2008, Valtiovarainministeriön julkaisuja 7/2010

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi:

Tilannekuva-analyysi nykymuotoisesta toiminnasta ja sen toimivuudesta hyödyntäen uuden ja olemassa olevan tiedon (aikaisemmat selvitykset, asiakaskyselyt jne.) meta-analyysia

Muuttuvan toimintaympäristön asettamiin haasteisiin vastaavien toimintapa- ja organisoitumisvaihtoehtojen ennakoivaa vertailua.

8.5 Lainsäädännön arviointineuvoston työn liikkeellelähden arviointi

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 125 000 €

Aikajänne: 2/2018 -12/2018

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Hallitus perusti joulukuussa 2015 lainsäädännön vaikutusarviointielimen, jonka tehtävänä on varmistaa lainsäädännön vaikutusarviointien laatu. Neuvoston tehtävänä on antaa lausuntoja hallituksen esityksistä ja niiden vaikutusarvioinneista. Tavoitteena on lisäksi lisätä lainvalmistelun ja erityisesti hallituksen esitysten vaikutusarviointien laatua. Lisäksi pyritään kehittämään yleistä lainvalmistelukulttuuria kuten hallituksen esitysten ja lainvalmistelun aikataulutusta ja suunnittelua.

Neuvosto valitsee itsenäisesti arvioitavat hallituksen esitysluonnokset. Valinnassa painotetaan taloudellista ja yhteiskunnallista merkittävyyttä, mutta tavoitteena on myös ministeriökattavuus ja se, että lausuntoja annettaisiin laajuudeltaan erikokoisista hallituksen esitysluonnoksista.

Valtioneuvoston kanslia asetti neuvostolle tulostavoitteeksi ottaa käsiteltäväksi vähintään 20 hallituksen esitystä vuonna 2016. Vuonna 2017 tulostavoite on 35 hallituksen esitysluonnosta. Vuoden 2016 aikana lainsäädännön arviointineuvosto otti käsiteltäväksi yhteensä 21 hallituksen esitysluonnosta, ja vuoden 2016 loppuun mennessä valmistui 12 lausuntoa. Vuonna 2017 on tähän mennessä valmistunut 16 lausuntoa. Vaikutusarviointineuvoston tehtävänä on arvioida erityisesti taloudellisia vaikutuksia ml. vaikutukset ihmisten ja yritysten toimintaan (hallinnollinen taakka) sekä vaikutukset kuntien tehtäviin ja velvoitteisiin.

Arvioinnin tavoitteena on toiminnan kehittävä arviointi ja arviointineuvostotyön analyysi kansainvälisessä kehityksessä. Työn liikkeellelähdevaiheessa tutkijoille toimitetaan tarvittava aineisto ja heidän oletetaan tutustuneen neuvoston vuosikertomukseen ja muuhun julkiseen aineistoon neuvoston toiminnasta.

Tutkimuskysymyksiä:

- Onko neuvostolla ollut vaikutusta hallituksen esitysten laadun ja vaikutusarviointien laadun sekä lainvalmistelukulttuurin parantamisen kannalta? Mitkä ovat eri yhteistyötahojen näkemykset vaikutuksista? (ml. lainvalmistelijoiden näkökulma, päättäjien ja keskeisten sidosryhmien näkökulma, erityisesti sääntelyn kohteena olevat tahot kuten yritykset, kunnat ja heidän etujärjestönsä).
- Onko toimintamalli ja voimavarat riittävät tavoitteiden saavuttamiseksi?
- Miten neuvosto on onnistunut arvioinnin kohteiden valinnassa?
- Miten arviointien valmistelu on toiminut?
- Ovatko eri vaikutustyyppit tulleet riittävässä määrin huomioiduksi?
- Millaisia kehittämissuhteita neuvosto on tuottanut?
- Ovatko lausunnot olleet hyödyllisiä? Miten neuvoston lausunnot on koettu ministeriössä kuin sidosryhmissä? Onko lausunnot nähty hyödyllisiksi ja ovatko lausuntoja saaneet tahot kokeneet, että lausunnoissa on keskitytty olennaisimpiin asioihin ja niillä on parannettu esitysluonnosta?
- Miten lausuntojen hyödyllisyyttä ja käytettävyyttä voisi edelleen parantaa?
- Miten neuvoston lausunnot on huomioitu?
- Mitkä ovat muut olennaiset kokemukset ja havainnot 2 ensimmäisen toimintavuoden pohjalta?
- Miten liikkeellelähtö, organisointimalli ja vaikutukset suhteutuvat kansainvälisesti vastaaviin elimiin?

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan: Neuvoston perustaminen on osa hallituksen ["sujuvoitetaan säädöksiä"](#) -kärkihanketta

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi:

Tilannekuva-analyysi ja politiikkatoimien arviointi

Toteuttajalta toivotaan väliraporttia kesällä 2018.